

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

—

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.

V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Shod Slov. Gospodarske Stranke v Loškem Potoku.

(Konec.)

Po govoru g. Rusa prevzel je besedo gospod Turk, ki je govoril približno sledeče:

Slavni zbor! Z veseljem pozdravljam današnji shod, ker je to zborovanje velika sreča za nas kmete. Tudi se zahvaljujem gospodom predgovornikom, da so se spornili naše Drage in Trave, kajti znane so jim že naše žalostne razmere. Podrobnosti ne bodem navajal, pač pa se hočem baviti nekoliko s splošnimi našimi razmerami. Par ljudi je, ki so privandrali k nam lačnimi trebuh, in ti hočejo sedaj gospodariti nad nami, ti hočejo nas Slovence za sužnje napraviti, in kar je najžalostnejše, je to, da so bili to učitelji, plačani od dežele, oziroma od slovenskega kmeta, ki so ta posel prevzeli. Ti učitelji ne delujejo samo v šoli, ampak tudi po gostilnah tako, da je prišlo, da se je naščuvalo soseda proti sosedu, moža proti ženi, da je prišlo do krvavih pretepev in to celo med šolskimi otroci. To je vse tista vzgoja, ki nam prihaja od teh učiteljev. Psovanje teh učiteljev je tako, da se človek ne upa niti javno pokazati. V samih sebi pa nimajo ti ljudje nobene moči, temveč dobe podporo še-le od zunaj, in to je tista poštenost, ki vlada v Avstriji. Mesto da bi prišli vsled svojega psovanja in hujskanja v disciplinarno preiskavo, jih pa vlada še jemlje pod svoje krilo. Podpora, ki jo dobivajo naši sovražniki, jim ne da samo živeža, ampak je tolika, da ž njo lahko popivajo. Družba sv. Cirila in Metoda je obljubila, da bo podpirala nas obmejne Slovence, toda doslej za nas še ni storila ničesar, vzlic temu, da je potreba očitna, da nas podpirajo razne družbe. Vsi, ki ste tukaj, čutite z nami, ker ste že dostikrat prišli med nas, pomagali ste nam že, pomagajte nam tudi še sedaj. Pozdravljam vas še enkrat, ker ste vsi pošteni kmetje, ki čutite z nami. (Živahno pritrdjevanje.) Upajmo, da bodemo odbili vsak naskok nasprotnikov, in potem se bodemo še bolje razumeli. H koncu zakličem: Bog živi vse narodno misleče Slovence!

Živahno odobravanje je sledilo besedam g. Turka. Nato je dobil besedo g. dr. Lavrenčič, ki je govoril nekako takole:

Slavni zbor! Gospodje predgovorniki so se doslej bavili samo z onimi razmerami, ki se kažejo na zunaj.

Poglejmo pa še malo v vaša srca in videli bomo, da tudi tam dobimo sovražnikov. Vsakdo hvali stare čase! Zakaj pa to? Jaz mislim, da so časi vedno taki. Ako so časi dobri, so tudi ljudje dobri; če pa so časi slabi, potem Vas vprašam, če nismo morda mi sami slabi. Nisem še dovolj star in izkušen in zato Vas nečem učiti. Toda rečem onim, ki se sramujejo, da so kmetje: Glejte na Dunaju so se zbrali kmetijski možje in prijatelji kmetov in napravili agrarni kongres, ali po naše: kmetško zborovanje, in na tem zborovanju, so govorili samo možje, ki so izšli iz kmetov in oni, katerim je na procvitu poljedelstvo. Neki francoski minister je rekel nedavno: Slabi so časi le radi tega, ker so se ljudje odtujili od matere zemlje, ki nas rodi. Prehitro naraščajoča industrija je izvabila vse v mesto in industrijalne kraje (Ameriko). Zato pa kličem: nazaj h grudi, nazaj k materi zemlji, nazaj na kmetije, ki so tudi sedaj še najsigurnejši vir dohodkov, če se jih neguje in gleda z vso vnemo na njih procvit. (Burno odobravanje.) Kmetje naj se zavedajo tega in naj se ravnaajo po tem izreku.

Vsak pameten gospodar je dolžan vprašati se, kadar nastopi gospodarska kriza, kaj da je temu vzrok. Vsak naj napravi sam svoje račune, naj jih primerja z onimi prejšnjih let, in potem bo kmalu videl, kje da mu je treba največ pomoči. S samimi tožbami pa še ni vse urejeno. Kmet se mora sam svoje moči zavedati, in potem mu bo treba le malo pomoči, kajti deblo si mora zastaviti sam. (Živahno pritrdjevanje.) Nas vseh najiskrenejša želja je, da bi današnje besede ne padle na nerodovita tla; v to pa je treba zavednosti, samopomoči in ljubezni do svojega kmetškega stanu in do svoje rodne zemlje. Te ljubezni pri nas manjka. Pomanjkanje delavcev je rodilo pri nas samo izseljevanje v Ameriko. Marsikdo se izseli res samo zato, da bi poplačal svoje dolgove in se potem zopet vrnil v domovino. Mladeniči in dekleta pa gredo samo radi sebe. To pa je samo pomanjkanje ljubezni do svoje domače grude, ki so podedovali po svojem očetu. Kmet naj ostane doma — take bi morale biti postave. Sam s svojim delom si moraš pomagati; zato pa ti je treba izobrazbe; učiti se moraš. Preobrat se kaže danes povsod. Tudi kmet ne more shajati z onim znanjem, kot so ga imeli nekoč njegovi očetje. V svetovnem življenju se da sedaj le potem dobro živeti, ako se človek uči in na podlagi svojega znanja tudi sam dela. Le tako bomo imeli boljše čase. (Živahno pritrdjevanje.) Kmetje imate sicer dobro voljo, toda ta volja

je omahljiva, in vsled tega je skrajno potrebno, da se začne kmet sam gibati in ne še-le na povelje. Temu mora biti konec, da se trpi z lastno kožo, a misli s tujo glavo. Organizirati se je treba. Kakor so nekdanje obupni kmetje tlačani klicali: „Le vkup, le vkup, uboga gmajna!“ Le na ta način se bo dalo kaj pomoči. Sv. pismo pravi: „Kdor išče, ta najde, kdor trka, temu se odpre.“ Potreba je torej neumornega dela in truda, da se kaj doseže. Toda zapomnite si, da ne zadostuje samo, da se pride na shod in poslušaj besede, ampak potreba je tudi, da o teh besedah razmišljate, če tudi ne drugače, nego takrat, ko ne morete spati. Ako bodele tako delali, potem bodele tudi prenehali biti „uboga gmajna“. Zberite se v močno vrsto, organizujte se, in ne bo vam treba posebne pomoči od zunaj. Če si bodele sami pomagali lahko se bodele zahvalili za vse one obljube, s katerimi vas pitajo sedaj razni ljudje, ki potrebujejo vaših glasov. Streznite se, še je čas, toda tri četrt je že odbila!

Ko se je burno pritrdjevanje, ki je sledilo tem besedam, poleglo stopil je živahno pozdravljen na govorniški oder gospod Ivan T rope, veletržec iz Čabra, ki je govoril hrvatski.

Program S. G. S. mu ugaja; že v imenu samem zapopadena je glavna smer, v imenu je izražen način delovanja stranke. Poudarjal je potrebo izobrazbe, kot predpogoj gospodarskemu in kulturnemu napredku. Nedostaja nam ljudske izobrazbe in zato je treba vse storiti, da se temu odpomore.

S krvjo zaslužili smo Hrvatje in Slovenci svojo domovino. Zato je naša sveta dolžnost, da si jo ohranimo in da si jo napravimo vedno lepšo in bogatejšo. Kakor poprej je tudi sedaj potrebno vzajemno delo Hrvatov in Slovencev. Po krvi in po jeziku bratje, najbližji stoječi drug drugemu, moramo tudi drug drugega podpirati. Hrvatje so vedno za vzajemnost. Že Starčević je imenoval slovenski in hrvatski narod eno celoto. Ne zveza z Madjari, ki so Hrvatov tuji in po sorodstvu velikansko oddaljeni, temveč zveza sorodnih narodov, prinesla bo rešitev. Reška resolucija je bila premešljena. Združitev je treba iskati med Jugoslavnimi, v prvi vrsti med Slovenci in Hrvati. Z željo, naj obrodi današnji shod obilo sadu, zaključil je govornik svoj govor. (Živahno pritrdjevanje med govorom in na koncu govora.)

Nato je še spregovoril g. nadučitelj Pljivelič iz Čabra v hrvatskem jeziku nekaj navdušenih in navduševalnih

LISTEK.

Mihol.

Sključen in posušen, v tenki obleki, ki se ga je ovijala kot živega kostenjaka, bolan in v potrebi se je vrnil Mihol v vas svojih dedov in sorodnikov. Bilo ga ni nad celih trideset let na spregled. Govorilo se je o njem za gotovo, da so ga ubili Turki in vzeli njegovo kri...

Poprej se je vračal ne pogosto, a vsaj časih, na pet let in pravil je ljudem storije o paganih in strašnih pesoglavcih, s katerimi je hodil v caker. Bil je pod belim cesarjem, kjer je pozimi sneg dva moža visok, in je bil na Turškem, prav v sultanovi hiši.

„Sto bab ima“, je pravil Mihol, „in vse so tako spodrecane kot mravlja. Ne more se jih odkrižati, in bi bil že rad stopil v našo vero, da mu niso Turki zagrozili, da ga živega vržejo na grmado. Eno tistih babnic je ponujal meni, pa sem dejal: „E kaj boš, jaz nisem za tako reč! Meni bi se kar zlomila pod prsti, in tako imaš same sitnosti.“

Bil je Mihol tudi v Ameriki, pa tam ni bilo zanj. Delati se mu ni dalo dosti, in ko ga je tam nekje v rud-

niku skoro zakopala zemlja, je pomegal nekaj časa bolan za morjem in šel potem v domačijo. A tu ga ni nikoli zdržalo dalj časa kot toliko, da je zapravil, kar je imel. Potem je baje delal denar, na cesarskem Dunaju je imel službo, in tam, so govorili, se vozi s cesarjem v kočiji.

Nazadnje je pa prišel razcapan in lačen v vas. Prišel je umreti na svoj dom, ker je menda znal brati stoletno pratiko, v kateri je natanko zapisana zadnja ura vsakega človeka. Prišel je k bratu, ki je gospodaril in imel hišo in kmetijo. Nista se spoznala, in Mihol je predsedel na kameniti klopi pred hišo večer za večerom. Časih je sedel brat k njemu, in Mihol je pravil, da bi še hodil po svetu, da ni zadnje ure. Pokašljeval je in težko sopesel, telo se mu je treslo kot v vedni mrzlici, in sedaj mu je bilo hudo, da se je tako izgubilo njegovo življenje, da je tako prešlo brez cvetja in sadu.

Ob nedeljah popoldne so prišli k njemu tudi kmetje iz vasi in so mu prinesli žganja. Prišel je kmet Panjač, ki se je spominjal Mihola z mladega. Vedno je imel tobak v ustih, in med zobmi se mu je cedila rjava, jedka slina in se ob robu ustnic zlivala po bradi. Njegovo posestvo je bilo veliko, in je imel vsega v obilici. Rad se je bahal in je zato spoštoval navidez ljudi, ki so ga hvalili. Vpraševal jih je tudi za svet, potem pa napravil vse po svoji volji.

Obiskal je Mihola tudi kmet Tonač, bil je to skop in nezaupljiv človek in je izkoriščal ljudi, kolikor je mogel. Znal je dobro brati in bi bil rad župan, pa ga kmetje niso marali. Vpeljal je zmirom kaj novega, pa je nasvetoval to drugim kmetom, da so prej poskusili. Če se je pri njih obneslo, potem šele je sam začel po novem načinu. Pravil je, da mu je Mihol pred tridesetimi leti, ko je bil še samosrajčnik, podaril bakren četrtak, in zato se ga je spomnil Tonač na stare leta, ko ga niso hotele več nositi noge. Prinesel mu je s sabo steklenico zelenega žganja.

Mihol je vzel steklenico in jo nagnil. Grgrala mu je v grlu, s tako poželjivostjo in žejo je požiral grenko in pekočo pijačo. Potem se je oddahnil z dolgim vzdihom, in oči je imel krvave in zalite s solzami.

Razvezal se mu je jezik in spomnil se je svoje poti po turški zemlji.

„Še enkrat bi rad videl sultana in njegove babnice. Pisal bi mu, pa ne morem.“

Kmet Panjač pa je imel študirane sina, in možje so se zmenili, da bo pisal turškemu sultanu. Tako bo dejal, da je tukaj tisti Mihol, s katerim je svoj čas pil bratovščino. Vsi trije so pili iz steklenice, in ko je zmanjkalo, so poslali otročaja na cesti, da je stekel k Vdorčku zopet po žganja.

besed. Vesel je krasno uspelega shoda. Zagotavlja Slovence podpora od strani bratov Hrvatov. V treh letih kar biva v Čabru, je mnogo videl; videl je pa tudi vedno trpljenje in dosledno, najbrezobzirnejše zatiranje Slovencev v Dragi in Travi in sosednjih kočevskih občinah. Slovenci teh krajev so popolnoma brezpravni in ne uživajo niti najmanjše narodne svobode. S tem krutim ravnanjem so dokazali Nemci svojo surovost in brezobzirnost, dokazali so pomanjkanje vsake finejšje kulture. Proč torej s temi nemškutarji, proč z njimi v Azijo, kamor spadajo! Srce boli govornika, ko vidi kako delajo Nemci s Slovenci. V tej bedi se morejo zatiranci zateči po pomoč edino k svojim bratom, k dragim Slovincem in Hrvatom. — Nato poudarja važnost učiteljskega stanu in ljudskih šol za narodno obrambo. Učitelj naj vzgojuje pravo narodno zavednost v otrocih, on je v prvi vrsti poklican in njegova najsvetejša dolžnost je, da varuje naroden značaj izročene mu dece. To mora storiti pod vsakim pogojem in če bi se šlo za njegovo življenje. Nato priporoča Slovincem slogo in trajnega neumornega narodnega in gospodarskega dela. Z vstrajnim delom se da doseči vse, v slogi in v zvezi s Hrvati premagalo se bo tudi tega sovražnika. In z vso sigurnostjo je govornik prepričan, da se bo v kratkem vršil shod S. G. S. na „Obergrasu“ — na Travi. (Burno, dolgotrajno odobravanje.)

Ko se nikdo ni več oglasil k besedi, je predsednik shoda, gosp. Rus v kratkem obrazložil navzočim pomen in nalogo krajevnih odborov.

V ta odbor so bili voljeni za občino Loški potok gg. Ivan Lavrič iz Travnika št. 68, Ivan Bartol iz Hriba št. 58, Alojzij Knavs iz Hriba št. 39, Karol Mohar iz Hriba št. 11, Anton Car iz Retij, Janez Košir iz Retij št. 33, Ivan Rus iz Hriba št. 26, in Anton Kordiš iz Travnika št. 21; za Drago in Travo pa gg. Franc Turk iz Drage, Jurij Poje iz Lazca, Valentin Turk iz Novega Kota, Josip Mihelič iz Novega Kota, Anton Vesel iz Loke, Ivan Troha iz Starega Kota, Valentin Volf in Franc Malnar iz Trave.

Nato je predsednik zaključil shod, ki je v zadovoljnost vseh krasno uspel.

Shod je bil velepomemben za te proti Kočevju in od tam izhajajočemu nemškemu navalu tako eksponirane kraje. Bil je velepomemben, ker se s tem, da se je pričela politična stranka baviti s temi neznosnimi razmerami, odpre pogled v boljše bodočnost. Bil je pa velepomemben tudi vsled tega, ker so shod posetili Hrvati in s tem v prvi dokazali, da hočejo z nami prirediti skupno politično delo v korist obeh sorodnih plemen. Da je pa ta shod tako sijajno uspel, je na drugi strani tudi velepomembno v razvoju mlade stranke, ki je tu v prvi nastopila na javnem shodu v obmejnem kraju in v prvi dejansko dokumentirala slovensko-hrvatsko vzajemnost na slovensko-hrvatski meji. S tem se je pričelo delo v smislu dveh glavnih točk načelnega programa S. G. S.

Neustrašeno naprej, bodočnost je naša!

Izseljevanje v Ameriko in Slovenci.

V.

Na podlagi suhoparnih števil ameriškega statističnega urada smo dokazali, da se Slovenci in Hrvati v primeru z drugimi narodi v zelo veliki množini izseljujejo v Ameriko. Posebej smo videli, da pridejo na vsakega češkega, oziroma nemškega izseljenca iz Avstrije trije „Amerikanci“ iz slovensko-hrvatskega naroda. Videli smo tudi, da se selijo pri nas ljudje samo začasno,

Tonaču se je brž zmedlo v glavi, zavalil se je na Mihola in oba sta padla na trato. V rokah je držal steklenico in zagrabil je Mihola za brado. Razklenil mu je usta in začel vlivati pijačo v grlo. Stari prihajač je hropel in požiral, oči so mu stopile iz jamic, da je bil strašen za pogled. Potem je zaprl oči, in žganje se mu je začelo razlivati iz ust in po sivi bradi, ščetinasti bradi. Panjač je prijel za steklenico in jo zalučil na cesto.

Mihol ni več govoril. Jezik se mu je zapletal, kadar je hotel spraviti besedo iz ust. Glava se mu je povisila na prsi, in v goltancu mu je grgralo. Prenesli so ga v svišli in vrgli na slamo.

Drugo jutro je bil Mihol mrtev. Ležal je ves mrzel in siv ter z zevajočimi ustmi, spredaj je gledal dolg, rjav zob iz bele čeljusti. Skrižano čelo se je še svetilo od smrtnega žnoja, lasje pa so viseli za tilnikom v zgoščenih, umazanih čopih.

Kmetje so ga gledali nekaj časa, potem so mu odločili za mrtvaški oder star, prazen uljnjak na bratovem svetu. Stlačili so ga v velik naravni koš, in Tonač ga je nesel iz skednja proti uljnaku. Tam so postavili dva tesarska stola, položili počez dve deski, za zglatje podložili borovo butaro in jo pregrnili z rjuho iz tulj. Star kmet je Mihola umil in oblekel, in potem so ga položili na oder. Pregrnili so ga s prtom in mu zakrili obraz, da je bil ves zavit v belo platno, samo bose noge, umazane in

da pa pošljamo skoro same najboljše svoje delavske moči v Ameriko — 92 % vseh je v mladeniški, odnosno najboljši moški dobi. Suhe številke so nam pokazale tudi, da ogromna množica izseljencev iz naših krajev nima nikake ali vsaj ne strokovne izobrazbe, tretjina njih ni večša ne pisanja ne čitanja in 1/7 vseh naših izseljencev je brez vsake strokovne izobrazbe.

Iskali smo vzrokov za izseljevanje pri nas in našli predvsem slab gospodarski položaj našega pretežno kmetijskega ljudstva, pomanjkanje izobrazbe, ki je pa precej posledica zapostavljanja in zatiranja slovenske narodnosti, kot glavne pospeševalnice selitve v Ameriko. Te vzroke smo tem lažje navedli za glavne, ker smo tudi na temelju številki mogli dognati, da je glavni kontingent vseh slovensko-hrvatskih izseljencev iskati med nekimi kmetijskim ljudstvom.

Mogli smo jih pa navesti tembolj, ker najdemo tudi pri drugih narodih iste gonilne moči, in naj že pogledamo potem k Poljakom in Malorusom, kjer bogata poljska zlahta ovira in zadržuje ter onemogoča gospodarski in kulturni napredek priprostega kmeta, ali naj se ozremo tudi na preprosto madžarsko ljudstvo, ki istotako tlačani oholim madžarskim šovinistom in magnatom, ali pa še celo, če obrnemo pogled na zatirani in teptani narod slovaški.

Nehote se nam vsiljuje sedaj vprašanje: Ali nam ni z veseljem pozdraviti izseljevanje z ozirom na gorenje vzroke iz narodnega in gospodarskega stališča? Saj se otme toliko posestev gotovega razpada, saj se okrepi toliko naših kmetij, saj si ustanovi marsikdo lastni dom in lastno ognjišče vsled izseljevanja. In saj pošiljajo toliko in toliko tisočakov, da, milijonov Amerikanci v svojo staro domovino. Gola dejstva! Pa dejstvo je tudi, da pošiljamo toliko in toliko tisočev svojih najboljših ljudi, svojih najčilejših močij robotat tujemu kapitalu, množit tujo denarno moč, resnica je tudi, da toliko in toliko kmetij stoji zapuščenih, neobdelanih, da našim poljedelcem ni mogoče dobiti delavev, da morajo slabe delavske moči dobro plačevati, ako nočejo pustiti rasti plevel in osat na svojih poljih. Resnica je tudi, da zaslužijo naši delavci krvavo in v potu svojega obraza in z največjo štedljivostjo svoj denar, da pa porabijo in izrabijo pogosto pri tem svoje najboljše telesne moči. In koliko jih je, ki se izdelajo, izčrpajo v Ameriki, koliko, ki se ob velikih naporih pokvarijo za celo življenje, koliko nazadnje, ki poginejo v globokih ameriških rudnikih.

Pa treba nam je upoštevati še nekaj, kar je odločilno za odgovor na gorenje vprašanje. Nепrestano naraščanje cen za delavne sile in za živila žuga postati katastrofalno. In gotovo je, da je to naraščanje cen, poleg velikanskega napredka industrije in obrti in poleg vedno večjih življenskih potreb, zakrivila mnogo ameriška konkurenca in posredno tudi izseljevanje. Naravno je, da bodo to draginjo bodisi dela, bodisi živil občutili tudi oni, ki so pri tem naraščanju takorekoč tudi sodelovali. Izseljenec torej, ki pride s svojim prihrankom v svojo staro domovino, najde razmere v mnogem in posebno glede cen silno izpremenjene. Prihranek, o katerem je mislil, da mu bo za celo življenje, ali vsaj za desetletja, se porabi v par letih, in skrb in beda in gospodarski pogin žugata zopet. Kaj mu preostaja, kot zopet ali za vedno v Ameriko? Izseljevanje in z njim združeno reševanje kmetij in zboljšanje gospodarstva se nam zdi podobno izposojevanju na obresti in na odplačevanje. Pomaga trenutno ali za nekaj časa; zakrpa, spravi iz zadrege, a če se gmotne razmere ne spremenijo, in gospodarstvo znatno ne dvigne v dohodkih, ne odvrne gospodar-

ledene, so štrlele po goli deski. Dekleta iz vasi so nastavile svetih podobice po trupu, vse polno, in ob vzglavju je bil Miholov klobuk, rjav in vegastih krajev. V kot so postavili star stol, nanj pa prižgano, zakajeno svetilko, večno luč. Poleg nje je ležala svetinja, nekaj žveplenk in trije krajcarji, zapuščina rajkega.

Čez dan ni bilo pri njem nikogar, le kaka ženica se je časih prikazala pri mrliču, mu odkrila obraz in ga pokrižala. Kak otrok se je od daleč ustavljal in s strahom pogledal proti uljnaku, a potem plašno pobegnul na vas. Muhe so se pasle na Miholu, in brenčale po uljnaku s ceste so škripali vozovi, s polja so odmevali kliči. Okoli uljnaka so šumele stare hruške tiho in nekako skrivnostno in polagoma je mineval dan. Uljnjak je stal odprt, videl se je pa od strani skozi lino beli, mrtvaški prt na izsušenem trupu.

Zvečer so pripeljali krsto, sirovo, samo pooblano. Dva kmeta sta prišla mrliča in ga položila vanjo. Iz vasi so prihajali škropit mrliča možje, mladeniči in ženske. Pri nogah je stala skledica blagoslovljene vode, in pušpanova vejica v njej. Pokojnikov brat je kupil moškimi tobaka, da so kadili, ženske pa so pele pesmi od vic in večne sodbe.

Drugo jutro so naložili Mihola na voz in ga odpeljali na pokopališče.

J. Plaznik.

skega in gmotnega pogina, ampak ga le odloži.

In večina tistih kmetovalcev, ki so v boju za svoj obstanek segli po potnem listu v Ameriko, in ki so izrabili svoje najboljše telesne sile ob težkem delu za svoj dom, za svoje ognjišče, je morala spoznati, da jih je zvalila le prevara, in da je žugajoče pogrezanje mogoče pač zavreti začasno, a nikakor ne ustaviti za vedno.

Če je izseljevanje tuintam zares rešilno, če se tudi večkrat posameznik okrepi gmotno, je ta okrepitev, in čisto tudi rešitev le navidezna, začasna. S splošnega narodno-gospodarskega stališča gotovo izseljevanja ne moremo odobravati in še manj se ga veseliti. In vedno bolj in bolj smo blizu časa, ko se bomo prepričali, da izseljevanje našemu narodu ne samo, da mu niti gospodarsko in ne nacionalno ne koristi, ampak da mu naravnost škoduje. Če nas vse ne vara, se slovenske stalne naselitve v Ameriki vedno bolj množijo, in vedno bolj množijo slučajni, da se na kmetijah naših izseljencev stalno naseli tuji posestnik in tuji kapital. In po gorenjih izvajanjih se mora to vedno pogosteje dogajati, ker izseljevanje, kakor smo videli, ne more od pomoči našim slabim gospodarskim razmeram.

Pri teh okoliščinah je jasno, da moramo izseljevalnemu vprašanju kot eminentno narodnemu vprašanju posvetiti vso svojo pozornost. To moramo storiti tembolj, ker je, brez pretiranja lahko trdimo, izseljevalno vprašanje za nas življensko vprašanje, ker je njegova rešitev istovetna z narodno osamosvojitvijo. Dokler ne bomo imeli dovolj slovenskih in slovenskih tudi najvišjih šol, slovenskih izobraževališč vseh strok in v večji množini, dokler ne bomo imeli lastne obrti, lastne industrije, toliko časa bo naša izobrazba zaostajala, toliko časa bomo zapostavljeni, odrivani, narod druge vrste, toliko časa bo izseljevanje nevarno za naš narodni obstoj.

Tudi drugi narodi se izseljujejo, tudi pri drugih narodih je to vprašanje bolj ali manj pereče, ali malo je narodov, kjer bi bilo to vprašanje takorekoč eksistenčno, narodov obstoj vsebuječe. Čehi, Poljaki, Madžari, Italijani, Nemci imajo več ali manj izseljencev, ali vsi naštetih narodi imajo narodne šole, svoja strokovna izobraževališča, svojo obrt, industrijo, kapital. Pri vseh teh narodih se vrši izseljevanje zgolj iz slabih socialnih in gospodarskih razmer, deloma tudi vsled dobičkaželjnosti, pri vseh teh narodih so pa te socialne in gospodarske razmere svoj izvor izven našega naroda, s torej krivične dvakrat. Izseljevanje pa se ne najde pri nas v tako veliki meri samo zaradi žalostnih gospodarskih razmer, ampak tudi zaradi tega, ker smo po krivdi tujega naroda in nasprotne nam vlade v izobrazbi zaostali, ker se nas povsod zapostavlja, oziroma ker se povsod zahteva, tudi za najneznatnejšo službico, znanje tujščine.

In če je rešitev izseljevalnega vprašanja pri drugih narodih odvisna od odstranitve gospodarskih krivic, od zboljšanja gmotnega položaja posameznika, od obrtništva in industrije, od smiselne in dobre agrarne politike, od carinstva in pogodb z drugimi državami, je pri našem narodu odvisna od rešitve tega vprašanja tudi rešitev našega narodnega vprašanja sploh. Kajti z gospodarskimi in socialnimi krivicami odstranimo krivice predvsem tujega naroda. Zboljšanje gmotnega našega položaja pa je zopet odvisno od domače obrti, domače industrije, narodne in slovenske strokovne izobrazbe.

Zato na delo za naš gmotni in kulturni napredek, zato na boj proti našim tlačiteljem in zatiralcem, proti pijavkam na našem narodnem životu.

V tej devizi je rešitev našega izseljevalnega in narodnega vprašanja.

Dr. T.

O hranitbi rastlin ter o pomenu in namenu umetnih gnojil s posebnim ozirom na njih umno uporabo v našem kmetijstvu.

Spisal inženir-kemik Jakob Turk.

(Dalje.)

Od hranin, ki jih potrebujejo rastline za zgradbo svojih teles, zajemajo rastline naravnost iz zraka edinole ogljikovo kislino. Vse ostale hranine dobivajo rastline iz tal (zemlje) v svoja telesa.

➤ Dalje v prilogi. ➤

Rastlinske hranine morajo biti v zemlji v vodi raztopnem stanju in če niso, se morajo kemično tako preosnovati, da preidejo lahko v vodno raztopino, ker edino v vodni raztopini jih morejo rastline sprejemati, oziroma vsrkavati v svoja telesa, kar se vrši skozi rastlinske korenine. Iz korenine se premiče potem v odnara ztopnina hranin od stanice do stanice po rastlinskem telesu navzgor in prihajajo tako v skrajne rastlinske dele t. j. v listje in perje, kjer prvotno tvorijo vse rastlinsko telo sestavljajoče snovi. Iz vode in ogljikove kisline nastaja po vsej verjetnosti najprej sladkor, ki se potem vsled kemičnih preosnov preobrazuje v sorodni mu spojini in sicer v škrob in staničnino in poleg teh tudi vsled zelo zamotanih kemičnih procesov v rastlinsko toliščo (mast, olje) in v beljakovine. Pa tudi obratne kemične preosnove se vrše tako, da nastaja iz škroba sladkor i. t. d.

Tvorba organskih iz neorganskih ali rudninskih snovi se vrši v zelenih rastlinskih delih vsled razkisbenih kemičnih procesov in pod vplivom svetlih in gorkih solnčnih žarkov ter s pomočjo neke zelene barvine, ki ji pravimo listna zelenina ali klorofil; to je ona barvina, ki daje rastlinskemu mladiku zelen vid. Listna zelenina (klorofil) je v vseh višjih rastlinskih organizmih, ki se hranijo s hraninami vzetimi naravnost iz zemlje in zraka. Kjer je torej ne opazujemo, je ali zakrita z dlačicami, s katerimi je često pokrito rastlinsko telo, kakor n. pr. pri planinkah, ali pa z drugimi barvinami, kakor pri rdeči bukvi i. t. d. Listna zelenina je namreč za ohranitbo zelenih rastlin neobhodno potrebna; brez nje bi bila tvorba organske tvari rastlinskega telesa iz neorganskih ali rudninskih snovi nemogoča in nemogoče torej tudi življenje zelenih rastlin. — Kemična preosnova sladkorja v škrob, staničnino, rastlinsko toliščo, beljakovine in narobe se vrši deloma že v stanicah zelenih rastlinskih delov, deloma pa med potjo, ki jo napravi z rastlinskimi snovmi in zlasti s sladkorjem bogato obloženi rastlinski sok.

V zelenih rastlinskih stanicah nastali rastlinski sok napravi namreč obratno pot, kakor jo je napravila vodna raztopina rastlinskih hranin, se med potjo z njimi srečava in pretvarja ter daje potem gradivo za nove stanice, ki se iz njih gradi staničje mlajših rastlinskih delov, oziroma rastlinskih prirastkov. In tako rastlina raste in se obenem debeli.

Rastlinske hranine, ki jih, kakor smo slišali, neobhodno potrebuje vsaka rastlina za svojo rast so: voda, ogljikova kislina, dušik, fosforova kislina, kali, apno, magnezija, žveplena kislina, klor in železo oziroma železni oksid.

Kmetovalcu bi bilo neizmerno olajšano delo in priranjeno mnogo stroškov, če bi hranila zemlja v sebi vse potrebne rastlinske hranine v neizčrpnih množini. Temu pa ni tako. Z večino goriimenovanih rastlinskih hranin sta sicer zemlja in zrak tako bogato preskrbljena, da se ni bati, da bi jih rastline v doglednem času potrošile. Tako n. pr. je vode — razen v velikih sušah — navadno dovolj v tleh in le redkokdaj je potrebno polja in travnike z njo namakati. Često je vode celo preveč v zemlji, tako da jo je treba z drenažami odvajati iz nje. Tudi ogljikove kisline ne bo, dokler bo svet stal, zmanjkalo v zraku. Prav tako je magnezije, žveplene kisline, klora in železa dovolj v tleh, tako, da so rastline s temi hraninami za tisočletja preskrbljene. Nekateri izmed rastlinskih hranin, zlasti dušik, fosforova kislina in kali, pa so v zemlji tako skromno zastopane, da bi jih kulturne rastline v kratkem času popolnoma potrošile, če bi jih ne nadomestovali; in nadomestujemo jih, kar bo obče znano, z gnojenjem.

Gnojenje ima torej predvsem namen, dovajati zemlji one rastlinske hranine, ki jih nedostaja v tleh; preskrbovati torej tla z dušikom, fosforovo kislino in kalijem ter v posameznih slučajih tudi z apnom, ki ga včasih primanjkuje v tleh. In baš v tem, da je dušika, fosforove kisline in kalija tako malo v tleh, da jih je potreba na umeten način dovajati zemlji, je iskati veliko važnost teh rastlinskih hranin, ker v ostalem niso nič bolj in nič manj potrebne za rastlinsko življenje, kakor ostale zgoraj omenjene snovi.

Pred davnimi časi, ko so bile razmere drugačne in človeške potrebe manjše, nego so dandanes; v časih torej, ko je človek vsled svoje skromnosti in nevednosti tudi lakoto voljno prenašal, zadostovalo je gnojenje z naravnimi, domačim ali hlevskim gnojem, v katerem so vse rastlinske hranine in je vsled tega, kakor tudi zaradi svojih fizikalnih dobrot (rahlja zemljo, greje ilovnata, hladi peščena tla i. t. d.) najboljše gnojilo. Dandanes pa, ko mora kmetovalec na malem koščku sveta veliko pridelati, da more skromno preživeti sebe in svojo družino, mu ne zadostuje več hlevski gnoj in zato se poslužuje količkaj umen gospodar tudi umetnih, tržnih ali pomožnih gnojil v svojem gospodarstvu.

In kako to, da kmetu ne zadostuje več domači ali hlevski gnoj? To prihaja od tod, da zahteva kmetovalec dandanes od svoje zemlje bogatih pridelkov. Le-te pa dobiva samo

tedaj, če povrača zemlji one rastlinske hranine, ki jih nedostaja v tleh in sicer v isti meri, kakor ji jih odjemlje s pridelki. Jeli pa mogoče z domačim ali hlevskim gnojem povračati zemlji, kar se ji odjemlje? Ne! In zakaj ne? Iz enostavnega razloga, ker veliko množino rastlinskih hranin kmetovalec prodaja od hiše, bodisi s pridelki kot takimi ali pa z živino, mlekom, volno i. t. d. in se vsled tega ne povračajo več njegovi posesti. Če bi torej vedno in samo s hlevskim gnojem gnojili, pojemala bi polagoma množina najvažnejših rastlinskih hranin v zemlji in obenem ž njo tudi rodovitnost dotičnega sveta, ker bi rastline ne našle več v njem dovolj potrebnega živeža. Zato pa so umetna ali pomožna gnojila dandanes neobhodno potreben pripomoček, s katerim se izpadek na rastlinskih hraninah, ki ga z domačim ali hlevskim gnojem ni mogoče nadomestovati, zemlji povrača. Popolnoma nadomestiti hlevskega gnoja z umetnimi gnojili pa sploh ni mogoče, in to zaradi zemljo rahljajočih in drugih fizikalnih lastnosti, ki jih ima hlevski gnoj in jih nedostaja umetnim gnojilom.

Za samostojno gnojenje so umetna kot zgoščena gnojila namestu edinole za pognojenje travnikov, katerih se pred nedavnimi časi ni sploh gnojilo in takih zemljišč, ki so preoddaljena od hlevov dotične posesti in bi bila vsled tega njih gnojenje s hlevskim gnojem združena s prevelikimi stroški. V vseh ostalih slučajih bo naš kmetovalec pravilno in racionalno uporabljal umetna gnojila edino tedaj, če bo ž njimi izpopolnjeval in podpiral v učinkih domači ali hlevski gnoj, v slučaju seveda, da ima v hlevih dosti blaga in torej tudi zadosti gnoja.

Zato pa mora naš kmet slej, kakor prej, obračati vso svojo pozornost hlevskemu gnoju in gnojnicam, ki hranita v sebi velik zaklad najdragocenejših rastlinskih hranin in sta obenem glavni vir njegovih dohodkov.

Velika zanikrnost in malomarnost nekaterih naših kmetovalcev se zrcali baš v tem, da se z veliko vnemo poslužujejo umetnih gnojil v svojem gospodarstvu, dočim z mirno vestjo gledajo, kako se jim hlevski gnoj pari na solnce ter s tem izgublja najdragocenejšo rastlinsko hranino, kar jih v sebi hrani in kako se jim odteka po vaških potih gnojnica, ki tako blagodejno vpliva na rast kmetijskih rastlin. Marsikateri stotak je na ta način odfrčal našim kmetovalcem v zrak ali pa otkel po cesti in zato bi bil že skrajni čas, da bi se začeli zavedati in umno posluževati bogastva, ki jim ga nudita hlevski gnoj in gnojnica.

Ker pa iz zgoraj navedenih vzrokov s hlevskim gnojem ni mogoče shajati in če bi se ž njim skrbnejše ravnalo, kakor se povprečno ravna pri nas, zato so postala umetna gnojila faktor, s katerim se mora v umnem in racionalnem kmetijstvu dandanes računati.

Tudi naš kmetovalec občuti in uvideva potrebo umetnih gnojil in se jih vsled tega že v izdatni meri poslužuje v svojem gospodarstvu. Po zaslugi vrle kranjske kmetijske družbe se porabi n. pr. na Kranjskem toliko umetnih gnojil, da je Kranjska v tem oziru prva med alpskimi deželami avstrijske monarhije. Pa tudi za drugim naprednejšimi deželami ne zaostaje Kranjska mnogo vsaj v toliko, kolikor se tiče uporabe fosforovokislih in kalijevih umetnih gnojil. Dušikovih umetnih gnojil pa naš kmetovalec še ne pozna in to kaže, da ni še na jasnem tako glede bistva in pravega namena umetnih gnojil, kakor tudi o potrebi raznih kmetijskih rastlin na rastlinskih hraninah, ker bi sicer tudi dušikova umetna gnojila že uspešno rabil na poljih in travnikih. Zato pa mislim, da ne bo ravno odveč, če svoje kmetijske čitatelje seznanim z umetnimi gnojili, ki pridejo ali bi morala priti za nas v poštev, kakor tudi o njih porabnosti na različnih tleh in o potrebi najvažnejših kmetijskih rastlin na rastlinskih hraninah, ki jih nedostaja v tleh in se morajo vsled tega z gnojenjem dovajati zemlji, da bodo mogli v pravi meri in izbiri rabiti umetna gnojila v svojem gospodarstvu. (Sledi.)

Politični pregled.

Nagodba.

Nagodbeni pogajanja so se srečno razbila vsled zahteve ogrske vlade, ki je hotela za eventualno povišanje kvote druge kompenzacije na gospodarskem polju. Če bi bila naša vlada ta ogrski predlog sprejela, bi bila ogoljufala ljudstvo in parlament, katerega koraka si pa vendar ni upala storiti z ozirom na to, da so vse stranke avstrijskega parlamenta složne v skupnem odporu proti naravnost blaznim in šovinističnim zahtevam Ogrske. Sedaj je jasno, da se bo parlamentarnim potom samo taka nagodba rešila, katero bo avstrijska vlada z mirno vestjo lahko predložila parlamentu, in Ogrji so morali spoznati, da je naš parlament, v katerem je ljudska volja vendar že drugače zastopana kakor v parlamentarni oligarhiji ogrskega državnega zbora, že zdavnaj sit vednih žrtev v svrhu ohranitve gnilega dualizma.

Letošnja nagodbeni pogajanja pa so še z drugega stališča pomenljiva. Naša vlada, ki je bila dosedaj vedno skrajno popustljiva napram Ogrom, je sedaj nastopila tako

odločno proti ogrski vladi, da ne more in ne sme več nazaj: junktim, ki se je postavil letos med nagodbo in kvotnim vprašanjem, ne sme več izginiti in ta boj je postal za nas prava častna zadeva. Zadnji vzrok pa, da avstrijska vlada vztraja na svojem stališču je pa ta, da v slučaju, ako se nagodba v resnici ne dožene, trpi Avstrija veliko manjšo škodo kot Ogrska: madžarski vrednostni papirji ter njihov kredit kriče po nagodbi. Za slučaj, če se ne posreči nagodba, ne bo naš parlament vladi delal nikakih težkoč, na Ogrskem pa so strankarske razmere tako zamotane, da je vsak hip pričakovati usodne parlamentarne krize. In zaraditega lahko mirnim srcem pričakujemo slednje rešitve v tej zadevi.

Ogrska.

Kakor znano, so vsi vplivni ogrski politiki vedno pri delu, da dosežejo popolno neodvisnost in samostalnost Ogrske; zdaj zahtevajo koncesije na gospodarskem, zdaj na političnem polju; vsaka koncesija pa, katero dosežejo — in da doseže Ogrska vse, kar hoče, to smo v lastno škodo že nešteto krat občutili — je korak naprej do tega cilja. Tako se je pred par dnevi mudil na Dunaju ogrski notranji minister grof Julij Andrassy v večurni avdienci pri cesarju in prestolonasledniku; poleg nagodbenega vprašanja, kar se pa oficijelno zanikuje, razpravljalo se je posebno o zadevi ustavnih garancij, s katero hoče Ogrska v velikem obsegu utesniti pravice krone. Seveda se dvor tem zahtevam še odločno protivi.

Pri vseh teh vprašanjih ustavnih garancij se gre za to, da se doseže neodvisnost od vlade oziroma, da se ingerenca vlade čim bolj zmanjša. Zahteva se med drugim na pr. razširjenje delokroga upravnega sodišča, odstranjenje izvanrednega delokroga velikih županov, vpeljava komitatskih blaganj, katere so se morale radi velikih nerednosti svojčas odpraviti, odprava institucije kraljevih komisarjev, posebno pa obnovljenje postave o kompetenci kurije v volilnih zadevah itd.

Kakor se iz navednega razvidi, imajo Ogrji redno cel kup različnih državnopravnih, političnih in gospodarskih „zahtev“ pripravljenih in ker ni dvoma, da se bode stara popustljiva politika proti Ogrom še nadaljevala, je tudi gotovo, da se njih zahteve v doglednem času uresničijo.

Hrvatska.

Odkar obstoji dualizem, še nikdar ni tako pokalo po državnopravnem notranjem ustroju naše monarhije, kakor baš sedaj. Nagodbeni pogajanja med Avstrijo in Ogrsko so prekinjena; to se je zgodilo sicer v preteklosti že večkrat, in vendar se je skrpala nagodba, toda to pot se zglasa ob prepiru obeh državnih polovic kot tretji faktor Hrvati. Nevarni njih glas ni Avstriji, ampak Madžarom; čimbolje se Ogrska loči od Avstrije, tembolj bliža Hrvate Avstriji, posebej nam Slovincem tista točka hrvaške pragmatične sankcije, ki določa, da Hrvati priznavajo le tistega Habsburžana svojim kraljem, ki stoluje v Avstriji in je vladar naših slovenskih dežel. Ne verjamemo, da bi Madžari svoj odpor proti avstrijskemu stališču nagodbenih pogajanj tirali daleč, baš zato ne, ker imajo za hrbtom hrvaško nevarnost. Pogodila se bosta Beč in Pešta kakor l. 1867. na škodo nam Slovanom; vpraša se le, kaj poreče avstrijski parlament k nagodbi, ki bo nastala brez sodelovanja Hrvatov. Rakodcaj je prodal v tem ustavnem vprašanju narod, kojemu naj bi bil ban, ter imenuje megalomanijo zahtevo Hrvatov po zakonitem sodelovanju Hrvatske pri stvarjenju nagodbe.

Kako taktiko bodo izbrali hrvaški delegati v peštanskem saboru, ki se odpre 10. oktobra? Dosedaj je najavljen nadaljevanje obstrukcije; izpremeniti bi se mogel ta sklep koalicije, ako bode, kakor se poroča, že dne 5. okt. sklican hrvaški sabor; Starčevićanci utegnejo zahtevati, naj se delegati kratkomalo iz Pešte pozovejo domov; s tem bi nastal popoln državnopravni prelom. Najsi pojde delegacija v Pešto v boj ali se prekine državnopravni odnosaj, za nas Slovence je sedaj prilika in sveta dolžnost, da se glasno in jasno oglašamo za Hrvate, in to, da damo njim moralno podporo in da sebi snujemo bodočnost; zakaj kakor je reška resolucija nastala brez nas in kazala od nas, ki smo v Avstriji, tako se obrača sedaj vse od Pešte k stari ilirski ideji, k slov.-hrvaški zvezi na jugu monarhije. Ne govoriti o hrvaštvo, pomeni dandanes pri nas, biti neprijatelj samemu slovenstvu. Kakor „Hrv. kmetška stranka“ (Radić) učimo tudi mi: Nič z Madžari in Nemci, nego v kolo, v zagrljaj s slovanskimi hrvaškimi brati. — Zamenjamo posebno radi z agrebško vseučiliško z avstrijskimi vseučilišči bi bila za nas velikanske važnosti. Bianchini je v dalmatijskem dež. zboru obnovil to zahtevo za Dalmacijo in predlog je bil enoglasno sprejet. Izpregovoriti mora tudi kranjski deželni zbor.

Rusija.

Vojno sodišče v Rigi je zaključilo 18. t. m. velikanski politični proces proti 63 revolucionarjem, letiskim kmetom iz okrožja Rige, ki so v letu 1905. morili policiste, uradnike in vojaštvo, in požigali gradove. 22 obdol-

žencev je bilo obsojenih na smrt, 3 na dosmrtno prisilno delo, 1 na 20 let, 1 na 8 let in 13 na 4 leta prisilnega dela, 6 jih je prognanih v Sibirijo in le 12 oproščenih. Pač žalostna statistika!

Volitve v durno so se že pričele in so do sedaj zmagali zmerni elementi. Pri volitvah delavskih zastopnikov je prodrlo 10 pristašev desnice, 76 zmernih, 50 socialistov, dočim je bilo kmetskih zastopnikov izvoljenih 57 desničarjev, 152 zmernih in 29 levičarjev. Med delavci in kmeti velja stranka kadetov za zmerne.

Pojav pa, ki prav žalostno osvetljuje politične razmere na Ruskem, zaznamovati je v Besarabiji, kjer so se morale volitve v kurijo zemljiških posestnikov radi prepričane udeležbe za 10 dni preložiti.

Volitve v tretjo durno.

Volitve v tretjo durno pričele so se v soboto, dne 14. t. m., vendar pa manjka dosedaj še vedno prvega pogoja redne volitve, namreč miru. Umori, ropi, požigi, pogromi proti židom, politični procesi in smrtne obsodbe so še vedno na dnevnem redu in posledica tega je naravno stagnacija v političnem življenju. Sovraštvo proti samovladi se je še mogoče še povečalo, vendar pa manjka celi opoziciji idealni pokret, ki bi različne struje združil pod enim geslom, stranke navdušil in dovedel do zmage. Sedanje volitve bodo pokazale, če bo ta stagnacija trajala še nadalje ali če bode volilni boj navdušil stranke za resno delo.

„Od izida volitev bo odvisno, ako bode ljudstvo v stanu, svojim zahtevam v tretji durni priboriti zmago. Če se po ljutem boju posreči — in boj bode z ozirom na omejeno volilno pravico silno težak, — prave branitelje ljudskih interesov spraviti v durno; če se bode pokazalo, da so tudi oni volilci, na katere stavi birokracija svoje zadnje upanje, na strani ljudstva, tedaj je gotovo, da je vsako vladanje po starem zistemu popolnoma nemogoče postalo. In ti zastopniki ljudstva, kateri bodo imeli za seboj ogromno večino dežel, bodo potem morali z resnim delom in ne s prenapetimi zahtevami, kakor v prvi in drugi durni, in z dobro premišljeno in stvarno kritiko vladnih predlog dokazati, da iste ne odgovarjajo zahtevam konstitucionalne Rusije. Na tak način se jim bo moralo posrečiti odkriti prave nakane reakcije in iste v imenu ljudstva odločno in drzno pobiti.“

V tem smislu govori ravnokar objavljeni volilni oklic „stranke ljudske prostosti“, ki obenem neustrašeno brani in zastopa tudi ostale točke starega programa. Nasilno razlaščenje proti primerni odškodnini, varstvo delavcev, splošna jednaka, direktna in tajna volilna pravica brez ozira na vero, narodnost in spol; lokalna samouprava ob udeležbi celokupnega prebivalstva; enakopravnost vseh državljanov; odstranjenje vseh izjemnih naprav; stroga kontrola državnih izdatkov in razširjenje delokroga durne pri sestavi proračuna.

Navedeni program je gotovo jako lep in želeli bi mu bilo, da se v vseh točkah izvede; vendar je pa z ozirom na novi volilni red jako dvomljivo, če bodo prišli zastopniki omenjene stranke v tolikem številu v durno, da bi mogli uresničiti svoje načrte. Kajti novi volilni red je v gotovih točkah v direktnem nasprotju prejšnjega, kateri je omogočil opoziciji tako številno zastopstvo v durni: dosedaj so bili na volilnih shodih v pretežni večini oni sloji, ki so zahtevali podelitev posestva, dočim so po novi postavi oni, katerim je največ ležeče na tem, da ostanejo dosedanje posestne razmere na deželi nespremenjene, z drugimi besedami Bulygin-Wittejev volilni red se je naslanjal na kmeta, Stolypin-Kryzanovskijev pa na zemljiškega posestnika.

Pa ne samo to, da imajo na vseh gubernijskih volilnih shodih pretežno večino volilni možje premožnejših slojev, namreč zemljiški posestniki in meščanski volilci I. reda, tudi v posestniški kuriji sami se je zmanjšalo število manj premožnih in raditega manj zanesljivih volilcev. Po starem redu namreč so volili vsi mali posestniki okrožja skupno volilne možje, dočim je vstvaril novi načrt dve kategoriji malih posestnikov, premožnejše in manjše, ki volijo vsak zase in ne morejo revnejši preglasovati večjih. In če se pomisli, da tvorijo mali posestniki po izločitvi vseh kmetijskih občin še vedno 70% volilcev na zemljiško-posestniških shodih, potem se uvidi šele velikanski pomen Kryzanovskijeve spremembe volilnega reda, kateri je hotel s tem doseči, da volijo posestniki samo konservativne volilne možje. Če pa vlada doseže to, potem ima za seboj veliko večino durne.

Izvezši torej sedem velikih mest Petrograd, Moskva, Odesa, Kiev, Riga, Varšava in Lodz, katera odpošljejo v durno skupno 19 poslancev, volili se bodo vsi poslanci na gubernijskih shodih in sicer na ta način, da volijo vsi volilni možje najprej iz števila delegatov zemljiških posestnikov in kmetov po enega, iz števila meščanov enega ali dva, in v gubernijah Petrograd, Moskva, Vladimir, Jekaterinoslav, Kostroma in Harkov tudi iz števila delavskih delegatov po enega poslanca. Iz tega je torej razvidno, da bodo večino poslancev v tretji durni volili zemljiški posestniki in buržoazija v mestih.

Vendar pa navzlic temu, da je volilni red jako premeteno sestavljen, ni upati, da doseže vlada kratkoma popolen uspeh pri volitvah, kajti tudi med posestniki, in celo med veleposestniki jih je veliko, ki so dosedanje samovlade do grla siti in bodo volili na programu „stranke ljudske prostosti“; dalje so poljski volilci brez razlike na kurijo vsi odločni in neizprosni nasprotniki dosedanje vlade, ravno tako Kavkazci in Sibirjaki, pri katerih si vlada ni vedela drugače pomagati, kakor da je znižala število od 112 na 39 in še med temi bodo trije specialni ruski zastopniki v obmejnih pokrajinah.

Glavne stranke v novi durni bodo tedaj razen gori imenovane stranke „ljudske prostosti“ še „oktobristi“ in „pravi Rusi“. Druge stranke, kakor delavska, nacionalni socialisti, socialni revolucionarji in socialni demokrati bodo v tretji durni slabo zastopane, posebno ker se zna zgoditi, da vlada izvolitve socialnega demokrata ali socialnega revolucionarja niti dopustila ne bo.

Popolnoma v smislu volilne postave sestavljena je tudi ravnokar izišla volilna inštrukcija. Ista ne dopušča volilnih oklicev, seznamov kandidatov in volilnih govorov. Posebno hudo prizadeti so pa po novi inštrukciji „kadetje“ s tem, da smejo mestne uprave volilne listke izdajati samo legalizovanim strankam in so vsi drugi volilni listki neveljavni. S tem je „kadetom“, katerih stranka ni legalizovana, boj proti reakciji še bolj otežkočen. Vendar pa grede vzlic vsem tem težkočam opozicijske stranke z veliko vneto in upanjem na zmago v volilni boj.

Rusija in Bolgarija.

One 12. t. m. odkril se je v Sofiji spomenik ruskemu carju „osvoboditelju“ Aleksandru II., kateri je v vojski 1778. osvobodil Bolgarsko turškega jarma. Letos, ko obojujajo Bolgari dvajsetletnico vladanja svojega kneza Ferdinanda Koburškega, gotovo Bolgari niso mogli svojega vladarja bolj počastiti, kakor da so se ob enem spomnili velikega bratskega naroda, s katerim pa prijateljske vezi vsled Stambulove in Petkove protiruske politike niso bile več tako tesne. Kakor so pa pokazale demonstracije, ki so se vršile v glavnem mestu bolgarskem te dni na čast došlim ruskim gostom — prišli so veliki knez Vladimir s soprogo in njegov sin, veliki knez Andrej, in mnogo ruskih generalov in višjih častnikov — so simpatije bolgarskega naroda še vedno na strani sorodnega ruskega. Da je pa tudi na ruskem dvoru glede bolgarskega vprašanja zavladalo drugo mnenje, je dokaz to, da je veliki knez Vladimir na spomenico, izročeno mu od macedonskega odbora, sprejel z besedami: „Vse se bode dobro končalo, samo potrpljenje.“ Na spomenik položili so Macedonci krasen venec z napisom: „Carju, ki je določil naravne meje bolgarskega naroda“ in s tem izrazili staro zahtevo Bolgarov, za katero se je prelilo že potoke krvi, po obnovitvi bolgarskega kraljestva v istem obsegu, kakor ga je določil prvotno mir v Št. Štefano, kojega določbe pa se po zaslugi Nemčije in Avstrije niso izpeljale.

Turčija proti velikogrški propagandi.

Turška vlada, katera je z nam neumljivo potrpežljivostjo zrla na vedno naraščajočo velegrško gibanje v Macedoniji, je slednjič le odločno proti glavnim voditeljem nastopila.

Kakor smo že zadnjič na tem mestu razpravljali, odpravila je grškega metropolita v Drami, škofa Križostoma, s silo v Solun. Zaplenjena korespondenca pa je menda spravila zelo kompromitujoče stvari na dan, kajti turška vlada je odredila, da se metropolit v Drami, v Greveni in Monastiru obtožijo radi veleizdaje.

Ta korak turške vlade bode gotovo tudi jako hladilno vplival na bujno fantazijo ogrskih „kulturonoscev“ v Macedoniji, kajti evropske velevlasti, katere so prej v takih slučajih vedno v prilog Grške posredovale, zdaj previdno molče in puste turški vladi, da sama napravi konec tem grškim aspiracijam.

Maroko.

Poveljnik francoske ekspedicije v Maroku, general Drude, dobil je iz Pariza povelja, da napade uporne marokanske rodove, ki oblegajo Kasablanko, kar je dne 12. t. m. tudi srečno izpeljal. Napadel je z malo armado, broječo 3000 mož pehote, dve bateriji artilerije, oddelek z brzostrelnimi topovi, tri konjeniške eskadrene in jeden goum (afrikansko konjenišvo), tabor Kabilov pri Tadertu, 10 km južno od Kasablanke, in ga razpršil. Marokanci se, zvesti svoji stari taktiki, niso spustili v resen boj s Francozi, ampak se takoj spustili v beg in le zadnji marokanski oddelki so precej uspešno poskušali francoski napad zaustaviti.

Gotovo bode ta uspeh francoskega orožja precej pripomogel k temu, da se bodo uporni duhovi v Maroku pomirili; kajti že nekaj dni sem se opaža, da se množi odpad rodov od Mulaj Hafida in vsak poraz njegove vojske bode pomnožil odpadnike v njegovih vrstah; če se potrdi vest, da je marokanska banka sultanu Abdul Azisu posodila milijon frankov, potem bode to zlato kmalo prehajalo v Mulaj Hafidov tabor in tam mogoče še bolj vplivalo, kakor krogle in bajoneti Drudejeve vojske. Želeti bi bilo, da se nade, ki se stavijo v zadnji francoski uspeh, tudi

uresničijo, saj Francozom ta ekspedicija razen bojne slave itak ne bode prinesla bogve kakšnega materijelnega dobička z ozirom na vsebino algeciraške pogodbe, ki določa, da se mora v Maroku ohraniti status quo, kakor tudi z ozirom na izjave velevlastij, da ta ekspedicija Francozov ne sme nikakor dalje iti, kakor zahteva obramba evropskih interesov.

Dnevne vesti domače.

— **Shod na Gori pri Sodražici** Državni poslanec Jaklič sklical je v nedeljo 15. t. m. na Gori pri Sodražici shod; samo z namenom, da bi odtegnil kolikor mogoče dosti ljudi od našega za ljudstvo onih krajev velevažnega shoda v Loškem potoku. V „Slovenec“ sicer navaja drug vzrok shoda, toda, da je ta le izmišljen, bodo morda celo lahkoverni Gorjanci uvideli. Ker je Jaklič govoril na tem shodu o gospodarskih potrebah Gorjancev in o deželnozborskih volitvah, bilo je to postranskega pomena, kajti glavni namen shoda bil je ta, da je skušal postaviti S. G. S. v kolikor možno najslabšo luč. V to svrhu je pogreval par starih že mnogokrat premetenih laži in zavijanj, od katerih najstarejša, najbolj obrabljena in najbrezmiselna laž pa je bila zopet, da je imenoval mlade prikrite liberalce. Da je to velika nesmisel in da je ta laž že jako obrabljeno orožje, vedo pač vsi že v ribniški in sodraški dolini, in poslanec Jaklič je hudo grešil v lahkovernost dobrovoljnih in potrpežljivih Črnogorcev, ker je mislil, da mu bodo tako budalost verjeli. Najhujše in najnesramnejše napade morala je S. G. S. pretrpeti vedno le od strani liberalcev in njihovega glasila „Slov. Nar.“ in pogosto se nam je že očitelo od raznih strani, da smo klerikalci. Naši omejeni politiki in mazači raznih listov ravno ne poznajo drugih strank, kakor liberalce in klerikalce; to pa vsled tega, ker zajemajo svojo modrost edino le iz listov kakor so „Slovenec“, „Slov. Narod“ in cela legija njihovih mladičev. Da bi se kdo ozrl malo po svetu in videl, da se ljudje združujejo v stranke tudi na drugi podlagi, tega seveda oni ne store, ki si prisvajajo v naši politiki prvo besedo. Naj se torej pričakajo obe naši „vodilni“ stranki, smo li liberalci ali klerikalci, nas ne moti to v delu za ljudsko neodvisnost in za odrešenje našega lahkovernega ljudstva iz izkoriščanja in izžemanja od strani raznih „zagovornikov“ njegovega duševnega blagra. — Jaklič je očitel naši stranki tudi, da so bili nekateri njeni pripadniki poprej v taboru narodne napredne stranke. K temu le pripomnimo, da nekateri so pa bili poprej v taboru S. L. S. Da je to naravno, ker namreč naša stranka niti vse leto še ne obstoji in so torej morali naši pripadniki poprej vendar nekje biti, ker niso izrasli iz tal kar čez noč, to bo uvidel vsak otrok samo duhoviti poslanec Jaklič tega ne uvidi. Sploh pa so bile klerikalne kapacitete ala Susteršič, Šuklje in mnogo mnogo drugih tudi poprej v taboru liberalcev. — Kar se tiče g. dr. Schiffreerja in g. Rusa in njune izvolitve v izvrševalni odbor narodno napredne stranke, smo stvar docela pojasnili na ribniškem shodu. Da se je torej poslanec Jaklič upal pogrevati te laži zopet na shodu na Gori, kaže le, da ima Gorjane za tako zapuščene od celega sveta, da niti v teku pol leta do njih ne pride vest, ki je drugim že vsem znana. Laž je pa tudi, da bi bila naša stranka (seveda jo Jaklič tu pot imenuje kar liberalno) kdaj nasprotovala napravi postaje v Žlebiču; bila je to namreč ena glavnih zahtev sodraškega shoda dne 18. avgusta. Saj so bili Gorjani takrat navzoči in lahko rečejo poslancu Jakliču v obraz, kako da laže. Seveda je pa mogoče, da je bil poslanec Jaklič napačno poučen o shodih in o celem gibanju naše stranke. Saj se ni nikdar prikazal na kak shod, če je bil tudi povabljen. Tako se je tudi sedaj odtegnil našemu shodu in raje zabavljaval iz varnega na naše ljudi. Njegova modrost menda samo tam obvelja, kjer ni nikogar, da bi mu ugovarjal. — Gorjanom pa ključemo: če so vse vaše vrline tako velike, kakor je vaša potrpežljivost in zadovoljnost z golimi obljubami, potem kar čakajte mirno v taboru vsemogočne S. L. S., kakor ste to storili do sedaj, in po smrti se vam bode dobro godilo!

— **Državni poslanec g. Jaklič** je v spremstvu z županom sodraškimi Bartolom dne 15. t. m. posetil občino Goro. Nista li bila namenjena na shod v Loški Potok? Oba sta odprla trpečim bratom (?) čuteča srea — skrbno pa zavezala mošnjčke. Po lepih besedah pripomni posestnik Krže, da kmetje od večnih obljub ne morejo živeti — naj se tudi kaj stori. Ko še omenijo Globaljski možje stroške nove cerkve podružnice in opozori neki posestnik navzoče, da bi bila šola v Žigmarcah najnujnejša potreba, se ojači in omeči poslanec Jaklič ter plača 7 litrov vina likofa in zaključi pogovor. Vendar nekaj! Mož poštenjak pa pristavi: „naj plačajo gospod saj služijo vsak dan 10 goldinarjev.“

— **Primarijem na medicinskem oddelku deželne bolnice** imenovan je večletni asistent kirurški oddelka, g. dr. Ivan Jenko. Znano je, da je bil za to mesto takorekoč določen in vzgojen, če ne tudi porojen, dr. Demeter Bleiweis. V tem slučaju bila je moč žlahte v prvi pora-

žena. Glede imenovanja kirurga na oddelek za notranje bolezni se očita od raznih poklicanih in nepoklicanih strani, da to ne odgovarja modernemu duhu vede. Nato je pripomniti, da tako neumorno delavnemu možu, kakor je priznано novim vani primarij, pač ne bo težko v kratkem času prisvojiti si ono potrebno strokovno znanje glede raznih preiskovalnih metod, katerega morda do sedaj kot kirurg ni v toliki meri potreboval. Praktične izkušnje pa mu gotovo ne primanjkuje. Torej pošteno, neumorno in skromno delo nad vse.

— **Afera dr. Stojc contra Malovrh** je končala danes pred sodiščem. Zdravniki-izvedenci so spoznali, da zašnica dana g. Malovrhu ni bila nikaka telesna poškodba kakor je Malovrh hotel. Ker navzoči g. Malovrh ni stavil predloga na zasebno obtožbo, je sodnik g. dr. Stojca popolnoma oprostil.

— **Predrznost nemških „buršev“ v Ljubljani.** — Skrajna sramota za belo Ljubljano je, ako izzivajo po nje Slomškovih, Vodnikovih, Prešernovih in drugih slovenskih pesnikov ulicah nemški burši s svojimi čepicami in frankfurtaricami, kar se je zgodilo danes dopoldne. Mi te sramote ne bomo trpeli, zatorej pozivljamo slavni policijski urad, da to predrznost prepreči, sicer bode za razbite „buče“ nemških mladeničev sam odgovoren.

Telovadno društvo „Sokol“ I. v Ljubljani sestavilo je sledeči odbor: Starosta: br. dr. Fr. Tominšek; podstarosta: br. dr. Fran Pestotnik; načelnik: br. Albin Kandare; podnačelnik: br. Janko Dimic; tajnik: br. Jos. Počivalnik; tajnika namestnik: br. Janko Jerala; blagajnik: br. Fran Medic; blag. namest.: br. Ivan Bizjak; knjižničar: br. dr. Fran Pestotnik; orodjar: br. Ivan Bricelj; ostali odborniki: br. J. Slapničar, dr. Pav. Indra in Fr. Kodelja.

— **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.** V zadnji odborovi seji družbe sv. Cirila in Metoda so se izvršila sledeča imenovanja: za Trst g. Ciril Petrovc, izprašan učit. kandidat in gđc. Rozalka Goli, izprašana učit. kandidatinja; za vrtec v Hrastniku gđc. Alojzija Ant. Kuster, vrtnarica; za drugi vrtec, ki se ustanavlja pa gđc. Marija Poglajenova, vrtnarica; za vrtec na Jesenicah vrtnarica gđc. Angela Rekarjeva.

— **I. shod gostilničarjev.** V restavraciji hotela „Južni kolodvor“ vršil se je v ponedeljek dne 16. t. m. pozdravni večer ob veliki udeležbi. Igrala je društvena godba in pelo je pevsko društvo „Slavec“. Slavni govor je imel predsednik gostilničarske zadruge g. Tosti in je pozdravil goste. Dne 17. ob pol 10. uri dopoldne je bilo glavno zborovanje gostilničarjev v „Mestnem domu“. Predsednikom je bil izvoljen g. Tosti, podpredsednikom g. Zure iz Kandije in g. Fajdiga iz Kamnika, zapisnikarjem pa gg. Trontelj in Petsche. Pozdravili so shod župan Ivan Hribar, vladni svetnik Kulavic v imenu vlade dr. Murnik v imenu trgovske in obrtne zbornice, dr. Blodig v imenu ministrstva in Drag. Hribar v imenu obrtnega društva. Nato poroča g. Zajc o predlogu proti pokuševalni kleti kranjske kmetijske družbe pod kavarno „Evropo“ v Ljubljani. Kot protirazloge navaja, da trpe škodo gostilničarji ob času, ko je pokuševalna klet odprta, da je pa sami ne morejo vporabljeti, ker ne morejo zapirati svoje gostilne za isti čas. Razen tega dela ta klet reklamo samo večjim vinorejcem med tem ko nimajo manjši nikake koristi od nje. Zbrani gostilničarji sklenejo protest proti pokuševalni kleti in prosijo naj deželni odbor izvrši to prepoved. Naj bi se raji prirejali vinski sejmi v vinogradnih krajih; to bi bilo v posebno korist manjšim vinogradnikom. — Nato poroča g. Zajc o odpravi takozvanih „bušenšankov“. Slene se, da se pošlje v to svrhu peticijo kranjski in primorski deželni vladi. — Glede pivovarniškega kartela predlaga g. Maček: Izvoli naj se pomožni odbor, obstoječ iz desetih članov, ki naj deluje skupno z odborom zadruge na to, da se strogo premotriva in pretresa naj-novejša akcija pivovarnarjev, da se natanko pazi, v koliko bo ta naredba v škodo in nepriliko gostilničarjem, da zabeleži vse slučaje in razmotriva o njih pri sejah. Ta odbor v zvezi z združnim odborom ima pa tudi nalogo, da v slučaju, ako postanejo razmere med pivovarnarji in gostilničarji težavne, kot doslej, dela med stanovskimi tovariši na to, da se ustanovi velika lastna združna pivovarna. Poročevalec je navajal, da nameravajo kartelirani pivovarnarji podražiti pivo, kar je povedal g. Tostiju in njemu predsednik kartela g. Kosler. Govornik naglašja, da si morajo gostilničarji napraviti lastno pivovarno, in sicer na Gorenjskem, kjer se bode varilo tako pivo, kakršno je bavarsko. Tovarna bi se ustanovila na deleže. Tovarna bi začetkom zvarila 80 tisoč hektolitrov. Pivovarna bi se napravila od Radovljice do Javornika. V pomožni odbor se izvolijo z Dolenjskega: Karol Prosmar z Novega mesta, Ignacij Merhar iz Ribnice, Jožef Verderber iz Kočevja, in Josip Pehani iz Kočevja, Kunstelj iz Radovljice, Fajdiga iz Kamnika, Pavlin iz Podbrezja in Peternel z Bleda; z Notranjskega gospodje: Burgar iz Postojne, Rihar iz Logatca, Lavrič s Planine in Gruden z Jeličnega vrha. G. Fajdiga poroča o predlogu glede regulacije zadacanju vina. G. Zajc govori potem o predlogu glede strožje uporabe koncesioninskega zakona. —

G. Maček se obrača proti prodaji piva in vina v steklenicah brez koncesije kakor tudi proti prodaji piva v steklen. naravnost iz pivovaren na zasebnike. G. Kenda protestira proti vsakovrstnim nekoncesioniranim izkuhom. Nato predlaga gosp. Franchetti sledečo resolucijo: Shod se obrača na pravosodno ministrstvo z nujno prošnjo, da poskrbi kar najhitreje mogoče za ustanovitev obrtnega sodišča v Ljubljani. Samo v Ljubljani in ljubljanski okolici je približno 5000 raznih podjetij in do 18 tisoč delojemalcev in bi imelo obrtno sodišče dovolj posla. Se sprejme. — Obrtni vladni instruktor g. dr. Blodig priporoča nato strokovne organizacije zadrug in ustanovitev gostilničarske deželne zveze. — G. Tosti zahteva odpravo prisilne uprave in rubežni koncesij. — G. dr. Marn poudarja važnost prometa s tujei za gostilničarje in priporoča, kako se imajo gostilničarji vesti, da privabijo kar največ tujcev. V to svrhu nasvetuje poučno potovanje domačih gostilničarjev in ustanovitev natakarske in kuharske šole v Ljubljani. Na predlog g. Zajca se izreče „Prometni zvezi“ zahvalo. — Po kratkih opazkah o nezadostnem zanimanju za shod posebno od strani slovenskih poslancev se zaključí shod. — Ker je tudi za slovenskega gostilničarja največji konkurent Nemeec in Italijani in imata ta dva tudi na tem polju v gospodarskem oziru pri nas veliko premoč, se jako čudimo, da se je vršil shod pod zastavo internacionale. Nikjer na svetu ni več tega, in če hočejo naši gostilničarji v resnici uspevati, pričeti bodo morali organiziran boj proti tujcu, in sicer, v prvi vrsti s tem, da ga skusijo v vsakem oziru nadkriljevati, glede kakovosti jedi in pijače, glede splošne snažnosti in udobnosti za goste. Naši naj postanejo uzorni gostilničarji, potem pa neizprosni boj tujcu. — Tem slučaju bo slovensko občinstvo s njimi, ne da bi moralo doprinesati velikih žrtev — iz narodne zavednosti.

— **Afera dr. Benkovič — dr. Serneec.** Dr. Benkovičovo afero hočejo sedaj listi obeh štajerskih slovenskih strank izrabiti v svoje strankarske namene in tako skuša vsaka stranka krivdo radi tega obžalovanja vrednega dogodka zvaliti na drugo. „Slov. Gospodar“ trdi v številki z dne 19. septembra 1907, da je provzročil prepír na shodu S. K. Z. v št. Juriju na južni železnice dr. Serneec s tem, da je na dr. Benkovičovo trditev, da ima Narodna stranka zvezo z nemškutarji in socijalnimi demokrati, slednjemu očital isto z besedami: „Saj se je tudi on (dr. Benkovič) trikrat gor (ali dol) peljal.“ Ker ga je nato dr. Benkovič imenoval lažnjivca in te psovke ni hotel preklicati, dokler dr. Serneec svojega medklica ne prekličje, pozval ga je dr. Serneec na dvo boj, kar je pa dr. Benkovič odklonil. Nato ga je Serneec v hotelu „Grič“ na Čatežu s pasjim bičem napadel, dr. Benkovič je baje te udarce prestregel s stolom in oklofotal svojega naprotnika. Zadnji „Narodni list“ pa našteva najprej dolgo vrsto klerikalnih pretepačev in žaljivcev, posvetnih in duhovnih, in pride slednjič do zaključja, da je najhujši med vsemi dr. Benkovič. Pove samo (vzrok zamolči), da je imenoval dr. Benkovič svojega nasprotnika nesramnega lažnjivca, kateremu pa za to psovko ni hotel dati vitežkega zadoščenja. Dr. Serneecu, kot rezervnemu častniku in doktorju ni preostalo drugaz, kakor da si je poiskal sam zadoščenja in storil je to — s pasjim bičem. Obzajujemo celo afero, toda krivda ne zadene samo oba udeleženca, temveč metodo našega slov. političnega boja sploh, ki je tako nekulturna, da trpi vsled nje po vsej pravici kar najbolj mogoče ugled vsega slovenskega naroda.

— **Nemška nevarnost na Gorenjskem.** „Gorenjec“ piše o nevarnosti, ki preti Slovincem od strani nemškega kapitala, hi hoče pomagati Nemštvu graditi most od Balta do Adrije. Ravno v najbližji okolici narodne Radovljice hoče graditi neko bavarsko podjetje pivovarno. Pogodbe so baje že toliko napredovale, da bo kupčija za svet menda že kmalu sklenjena. Ali res ne vidi dotični kratkovidnež, kak napad s tem napravi na svoj lastni rod? Ali ne vidi, da bo tvrdka, če se njen naklep uresniči dajala najboljšega kruha le nemškemu privandrancem, Slovincu pa bo ostal le ovsenjak, ki ga bo dobil težak kot manjvrednež? Ali ne bodo tudi gostilničarji prišli s tem v odvisnost od nemškega kapitala? In kar je najhujše, ali ne bodo Nemci zahtevali tudi svojo šolo in naposled celo polastili se občine in napravili s tem druge Jesenice ter pomaknili slovensko mejo do Kranja? Bavarci špičijo tudi na moderno prenovljeno žago gosp. Zupanca na Lancovem pri Radovljici. G. Zupancu se prisoja toliko narodne zavesti, da bo odpodil od sebe Nemeec in, če že ravno misli prodati svojo žago, da jo ponudi najprej slovenskemu kapitalu, da ne bo Nemeec izrabljaj vodne moči, za katero edino se gre nemškemu kapitalu. Takisto je tudi čuti, da hočejo kupiti Bavarci posestvo g. Jana na Gorjah pri Bledu, kjer mislijo napraviti nekake tovarne za cement. „Gorenjec“ opozarja na to nevarnost slovenski kapital in kliče: „Pazite, danas ne prehitite Nemeec; opozorjeni ste bili pravočasno in sedaj je na vas, da storite svojo narodno dolžnost! Slovenski kapital na dan!“

— **Upravništvo verskega zaklada** ima na svojih obširnih posestvih postavljene svarilne tablice, na katerih se sviri pred pohajanjem dotičnih krajev

za časa lova v samonemškem jeziku. Ali mar misli upravništvo, da je škoda samo za Nemeec, ako se ga ustrelí, ali pa da je pri Nemeccu zamena s planinskim kolzom lažja? Mi zahtevamo dvojezičnih svaril zato, ker so dotična posestva na naših tleh, in ker nam je drago življenje vsakega Slovencea.

— **Nemško planinsko društvo** kaže, ker je nemško, povsod svojo ošabnost in prepotenco. Na vseh potih v juljskih alpah, kjer je zgradilo kako gorsko stezo, oblastno nabije tablico s samonemškim napisom „Alpenvereinsweg“ (pot alpskega društva) kot bi bila ta pot lastnina nemškega planinskega društva, kar pa ni, kakor smo se mogli v posameznih slučajih preveriti. Slovenske občine na Gorenjskem pa pozivljamo, da povedo kranjski sekciji nemškega planinskega društva, da so prvič ta pota na slovenski zemlji in drugič last slovenskih občin.

— **Važno za vinogradnike.** Samočiste vinske droži za povzetje vinskega mošta se dobivajo na kmetijsko-kemičnem preizkuševališču za Kranjsko v Ljubljani. Cevka samočistih droži stane 25 h s pošiljativjo in z navodilom o uporabi pa 30 h. Pravilno uporabljene samočiste drože povzročje hitrejšje in čistejšje kipeenje (vretje) vinskega mošta, vsled česar se vino hitreje čisti in dobi boljši okus.

— **Zasulo ga je.** Dne 12. t. m. je kopal pesek pol ure od Mirne 63-letni železniški delavec Anton Bovhan iz Mokronoga; zraven njega je kopal neki Ivan Kmet, ki je opazil, da se lomi nad Bovhanom neka skala, in ga na to opozoril, za kar se pa Bovhan ni zmenil. Takoj nato se je pa skala udrla in pokopala Bovhana pod seboj. Kmetu se je sicer posrečilo odstraniti skalo, toda ker so bila Bovhanu udrtá prsa, niso vsi poskusi oživeti ga, ničesar pomagali, zdravnik, ki so ga poklicali, je mogel samo še konstatirati smrt.

— **Cerkveni rop.** V Predosljah, v Kranjskem sodnem okraju je nekdo vlomil v cerkev z železnim kolom in z njim tudi odprl več pušic, iz katerih je pobral okoli 20 K.

— **Nevtolajživ oče.** Delavecu Josipu Cerku iz Borovnice je meseca maja umrla njegova triletna hčerka. Oče jo je dan za dnevom objokoval, naposled je postal melanholičen in končno je še maja meseca zapustil svojo ženo s 14 mesečnim otrokom, in doslej ni dal glasu od sebe. Mož je visoke postave in ima plave lase in brke. Ko je izginil, je bil črno oblečen in imel kakih 20 K pri sebi.

— **Štajerske novice.** V Mariboru bodo imeli dne 22. t. m. železničarji južne Nemške posvetovanje glede zahtev po izboljšanju plač. — Dne 17. t. m. vršila se je pred mariborskim porotnim sodiščem razprava proti odgovornemu uredniku „Slov. Gospodarja“. Ob tej priliki se je prečitala obtožnica slovenski. Nato pa je vstal nek nemški (?) porotnik in zahteval, da se obtožnica prečita tudi nemški, češ, da ne razume slovenskega. Predsednik sodišča ga je pa dobro zavrnil, češ, da se zahteva za sposobnost porotnika znanje obeh deželnih jezikov in kdor tega ni zmožen, ima to javiti pri sestavi porotne liste. Da bi se le vedno to vpoštevalo pri sestavi porotnih list. — Odločno se pa mora obsojati neverjeten čin mariborskega „slovenskega“ škofa Napotnika, ki je dopustil, da je vihrala s stolpa stolne cerkve v Mariboru ob priliki „Südmarkinega“ zborovanja — Frankfurta. — V Šmarju pri Jelšah priredi dne 25. t. m. živinorejska zadruga javno predavanje, na katerem bo govoril živinozdravnik g. Adolf Ribnikar o ustanovitvi živinske zavarovalnice za šmarski okraj. — Dne 15. t. m. je imela v Bodislavcih pri Mali Nedelji poroditi žena posestnika Kočarja in je zato poslala enega fanta in dekle na pašo. Kmalu je priteklo fant ves opečen domov in precej na to umrl. Mati se je tega tako prestrašila, da je porodila mrtvo dete. Tudi deklica, ki je kurila s fantom na paši, je hudo opečena.

— **Razkritje spominske plošče.** Jutri dne 22. sept. se bode v Dubravici pri Brežicah razkrila spominska plošča ilirskemu buditelju Pavlu Štoosu (1806—1862), ki je že pred Gajem tužnim sreem Hrvatom razkrival „Kip (tužne) domovine“. Slavnost bo lepa slov.-hrv. manifestacija.

— **Preosnova goriške deželne kmetijske šole.** Ker dosedanja kmetijska šola ne odgovarja več potrebam, se je učni načrt spremenil in bil sprejet od deželnega zbora dne 16. marca t. l. Priredili se bodo zimski in posebni tečajji. Poučevalo se pa ne bo samo teoretično, ampak tudi praktično, in sprejela so se v učni načrt tudi poskusna polja, ki se razen v kmetijski šoli ustanove tudi v posameznih okrajih dežele. Služila bodo ta poskusna polja v to, da se bodo poljedelci učili uporabe umetnih gnojil, se seznanjali z različni načini sejanja in se priučili modernemu obdelavanju zemlje sploh. Pouk se prične dne 1. novembra in traja do 31. marca.

— **Tržaške novice.** G. Josipu Bisingherju je v njegovi nenavzočnosti ukrala njegova služkinja Eliza Z. iz stanovanja perila za 800 K. — Dne 18. t. m. popoldne se je 22 letna Ivanka R., stanujoča v ulici dei Cavazzeni zastupila s tem, da je izpila precejšno množico karbolove kisline. Zdravnik, ki so ga k njej poklicali, jo je dal odpeljati v bolnico. Njeno stanje je precej opasno. Slabo

razmerje, v katerem je stala s svojim zaročencem, je menda vzrok njenemu poskušenemu samomoru; prihodnje nedeljo bi imela biti poroka. — Dne 17. t. m. po noči so neznanitovi ulomili v zalogo vina Marije Derosa v ulici Risorta in ukrali več buteljk vina in nekaj denarja. Nato so pa udrli iz te zaloge skozi zid v brivnico Simoni in tam ukrali za 50 K orodja.

— **Istrski deželni zbor** se je otvoril dne 19. t. m. Deželni glavar dr. Rizzi je govoril o nalogi deželnega zbora, ki ima reformirati volilni red za deželni zbor. Dalje je omenil saniranje deželnih financ ter najnovejše obljube posebne izredne pomoči iz sredstev države v povzdigo gospodarskih gospodarstev v deželi. Končno je pozval obe stranki, naj se združita v skupen napor za povrnitev miru. „Edinost“ ne zaupa preveč miroljubnim besedam deželnega glavarja in pravi, da bodo dejanja pokazala, če jim je kaj verjeti.

— **Samomor deželnega poslanca.** Dne 17. t. m. so našli v nekem gozdu blizu Vižnjanu truplo istrskega italijanskega deželnega poslanca in bivšega poreškega župana dr. Canciani-ja, ki se je sam usmrtil.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Tendence večerajšnje borze je bila ves čas jako mrtva, ker so bile zapadne borze popolnoma neživahne in je špekulacija z ozirom na daljni razvoj denarnega trga bila jako previdna.

Promet s pridelki.

Cene kakao so v zadnjih dneh znatno poskočile. Vzroka ni iskati v lanski letini, čeravno je bila nekoliko nižja kakor konsum, ker se zvišanje cene tekom enega leta za celih 120 % ne da iz tega razlagati. Pač pa je zvišanje posledica divje špekulacije in je vsled tega pričakovati, da cene v kratkem zopet padejo.

Žitne cene pšenice so nekoliko padle, promet je ostal pičel in neživahen, ravno tako malo zanimanja je bilo za rž, čeravno so prodajalci ceno za 5 v znižali.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 77 do 80 kg K 11-56 do K 12-30; slovaška nova 77 do 81 kg K 11-80 do K 11-35; nižeavstrijska in moravska, nova K 10-90 do K 11-20.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 9-90 do K 10-20; peštanska nova 72 do 75 kg K 9-95 do K 10-15; avstrijska 72 do 75 kg K 9-75 do K 10-; ogrska 72 do 74 kg K 9-75 do K 10-; letošnji pridelek.

Ječmen moravski K 10- do K 10-60, slovaški K 8-80 do K 9-90.

Koruza, ogrska K 7-20 do K 7-45.

Oves, ogrski srednje vrste K 8-30 do K 8-60; prve vrste K 8-55 do K 8-80.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 60-40 D, K 60-61 Bl. Cena nekoliko poskočila.

Rešno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 96-50 D, K 98-; Cena se ni izpremenila.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 72- do K 72-50. Cena malo poskočila.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11- do K 11-50 B. Cena se ni izpremenila.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje	K 0-70 do K 1-60
„ „ zadnje	„ 0-96 „ „ 1-80
telečje	„ 1-12 „ „ 1-64
svinjsko	„ 1-36 „ „ 1-70
ovčje	„ 0-72 „ „ 1-28

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 78- D, K 78-50 B ab Dunaj.

Loj, prompt K 41-50 D, K 42-; B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 68-50 D, K 69- B ab Dunaj. Mast se je nekoliko podražila, dočim so cene slanine ostale nespremenjene.

Sladkor, v kockah za 100 kg; brutto K 74- D K 74-75 B, kristalni sladkor prompt K 65- D, K 65-50 B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. — Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average pro september. — (denarni kurs) — (pismeni kurs) K 42¹/₂, Rio Good, per december (denarni kurs) K 39¹/₄, (pismeni kurs). — Tendence mirna.

Sukno

in modno gosposko blago, damsko fino blago in loden najceneje dobavlja

A. Skorkovsky v Humpolcu (Češko).

Tovarniška zaloga v Pragi

II., Jungmanov trg (nasproti spomenika).

Uzorec brezplačno.

Ustanovljeno 1842.

Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna:

Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela „Union“.

Delavnica:

Igriške ulice 6 Ljubljana.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil, plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Postena in solidna postrežba!

FR. STUPICA

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Marije Terezije cesta št. 1 poleg „Figabirta“ Ljubljana Valvazorjev trg št. 6 poleg Križev. cerkve.

Največja zaloga slamoreznic, mlatilnic, gepelnov, čistilnic, trijerjev, preš za grozdje in sadje, plugov in bran, pump in cevi za vodo, vino in gnojnico. — Ravnotam se dobijo vedno po najnižjih cenah, železni nagrobni križi, štedilniki, peči, kuhinjska oprava, vse orodje za kovače, ključavničarje, kleparje, mizarje in tesarje, portland in roman cement, traverze in železniške šine. Za kmetovalce posebne važnosti so ročno-povlečne grablje, s katerimi naredi jedna oseba v istem času toliko, kakor z navadnimi grabljami šest oseb, dalje plugi patent „Saek“. Posnemalniki za mleko in vsa druga oprava za mlekarno.

Postena in solidna postrežba!

GRIČAR & MEJAČ

v Ljubljani, Prešernove ulice št. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospe, dečke in deklice. Ceniki zastonj in poštnine prosto.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,
prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).
Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Svoji k svojim!

Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!